

บทที่ 4

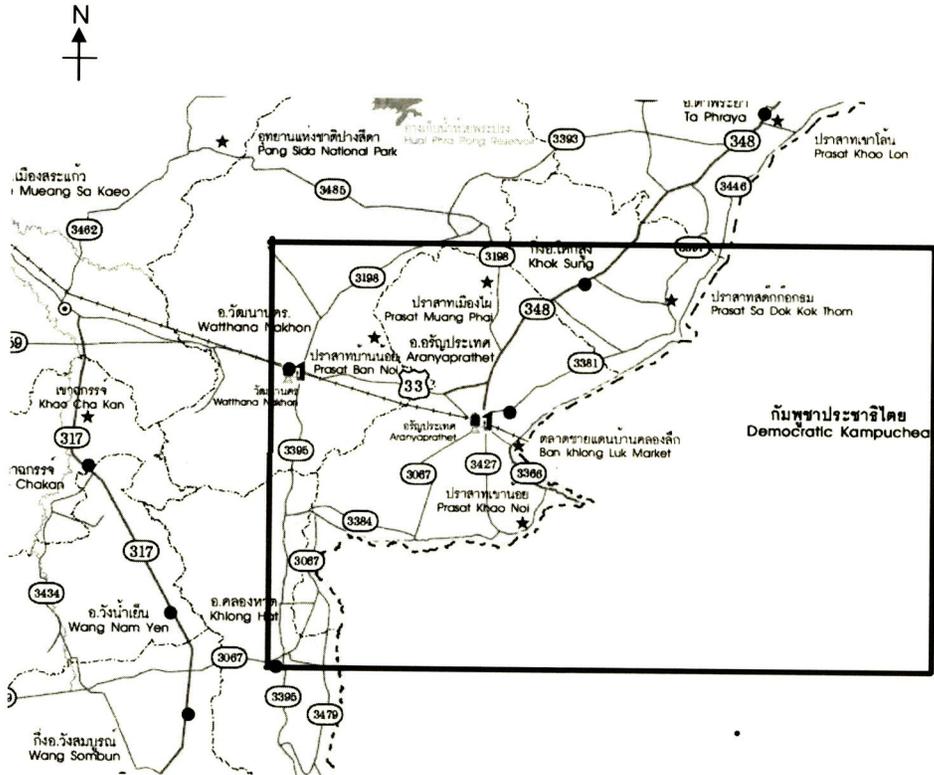
การท่องเที่ยวและการค้าใน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

4.1.1 อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

อำเภออรัญประเทศ เป็นอำเภออยู่ติดชายแดนไทย – กัมพูชา มีการค้าระหว่างประเทศของไทยกับกัมพูชา เป็นที่ตั้งของจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก ด้านพรมแดนอรัญประเทศ เชื่อมโยงเมืองปอยเปต จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชา มีระยะทางใกล้กับเมืองเสียมเรียบ เมืองหลวงเก่าของกัมพูชา อันเป็นที่ตั้งของนครวัด - นครธม อำเภออรัญประเทศ ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกของไทย อยู่ห่างจากอำเภอเมืองสระแก้ว 49.45 กิโลเมตร (กรมทางหลวง, 2552) ได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2453 มีพื้นที่ประมาณ 821.265 ตารางกิโลเมตร และอำเภออรัญประเทศมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว



รูปที่ 4-1 แผนที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ที่มา: ปรับปรุงจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553.

ไม่มีหลักยืนยันแน่ชัดว่า อำเภออรัญประเทศมีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีเพียงแต่คำบอกเล่าของผู้สูงอายุ สันนิษฐานจากเค้าโครงทางประวัติศาสตร์ จากหลักฐานทางวัตถุที่หลงเหลืออยู่ มาประกอบกันว่าชาวอรัญอพยพมาจากเวียงจันทน์ และทำอุเทนอยู่ในแขวงเวียงจันทน์ อพยพขึ้นมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โปรดให้พระยาราชสุภาวดียกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ ไปปราบเจ้าอนุวงศ์ที่คิดกบฏมาตีเมืองนครราชสีมา ปี พ.ศ.2378 ขากลับได้กวาดต้อนผู้คนจากเวียงจันทน์มาด้วย ในจำนวนนี้มีพระภิกษุ ชื่ออาจารย์สาระบุตรเป็นหัวหน้าคณะอพยพ โดยมีเจ้านายควบคุมอีกชั้นหนึ่ง อาจารย์สาระบุตรได้ลาสิกขาบท การเดินทางครั้งนี้ได้รับความลำบากยากเข็ญมาก ฝ่าดงทิวกันดารอดยากหิวโหยมาตามทางเพราะเสบียงที่นำมา ร่อยหลอกลงแต่ต้องอดทนเดินทางมาตั้งหลักฐานชั่วคราวอยู่ตรงอรัญพร้อมที่อำเภอศรีโสภณ (ปัจจุบันเรียกว่าบ้านดงอรัญเก่า) ต่อมาจึงเลือกหา

ทำเลใหม่ได้ริมห้วยพรหมโสด์ เรียกหมู่บ้านใหม่ว่า “อรัญทุ่งแค” เพราะมีต้นแคฝอยต้นใหญ่อยู่บริเวณนั้น ลำดับความเป็นมาของอำเภออรัญประเทศมีดังนี้

ในด้านการปกครองของอำเภออรัญประเทศนั้น มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 12 ตำบล 1 เทศบาล และ 114 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 85,387 คน แยกเป็นประชากรชาย 43,614 คน ประชากรหญิง 41,773 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสระแก้ว, 2553) อาชีพหลักของประชากร ได้แก่เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง อาชีพเสริม ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และการทอผ้า

จากจุดที่ตั้ง จุดยุทธศาสตร์ของอำเภออรัญประเทศ เป็นประตูสู่การค้าชายแดนอินโดจีน และการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน คือกัมพูชา และเชื่อมต่อไปยังประเทศเวียดนามได้ ชายแดนอำเภออรัญประเทศจึงมีความสำคัญต่อการค้าและการท่องเที่ยวในประเทศไทย และในภูมิภาคเอเชีย

4.1.2 ตำบลปอยเปต อำเภอโอวโจรโรว จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชา

จุดผ่านแดนปอยเปตเป็นจุดผ่านแดนถาวรตรงข้ามจุดผ่านแดนบ้านคลองลึก ตั้งอยู่ตำบลปอยเปต อำเภอโอวโจรโรว จังหวัดบันเตียนเมียนเจย เป็นจุดยุทธศาสตร์ด้านการค้าชายแดนของประเทศกัมพูชา อีกทั้งเป็นที่ตั้งของบ่อนกาสิโน ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาตินิยมเดินทางเข้ามาเสี่ยงโชคกันจำนวนมาก ปอยเปตมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับ Khum Ou Beichoan จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชา
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับ Srok Malai จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อ Khum Nimitt จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชา
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

- **ประตูชัยอรัญประเทศ** เป็นประตูที่สร้างขึ้น ณ พนมแดนไทย – กัมพูชา ที่บ้านคลองลึก ตำบลอรัญประเทศ โดยกรมยุทธโยธาทหารบกได้ระดมกำลังทหารช่าง ทำการก่อสร้าง ทั้งกลางวันและกลางคืนตลอด 24 ชั่วโมง และสามารถแล้วเสร็จภายใน 29 วัน โดยเริ่มลงมือก่อสร้าง เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2482 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2482 ลักษณะของประตูชัยเป็นป้อม 2 ป้อม อยู่คนละฟากถนน ตัวป้อมมีลักษณะเป็นรูปหกเหลี่ยมด้านเท่า สูง 15 เมตร มีฐานประตูเป็นห้องรักษาการณ์ หกเหลี่ยมด้านเท่า ด้านละ 1.50 เมตร ย่อมุมเรียวเล็ก ลดหลั่นกันขึ้นไป เป็นลำดับจนถึงยอดสุด ข้างบนสุดหอคอยมีครุฑพ่าห์อันเป็นสัญลักษณ์ของไทย ประดิษฐานผงาดอยู่อย่างสง่างาม

ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2482 เป็นต้นมา ไทยได้มีการเจรจา และเดินขบวนเรียกร้องขอ มณฑลบูรพาเดิมคืนจากฝรั่งเศส แต่ไม่เป็นผล และได้เกิดการปะทะกันด้วยกำลัง ในเช้าตรู่วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2483 ไทยถูกโจมตีก่อน ประตูชัยเป็นเป้าหมายแรกของกระสุนปืนใหญ่ ฝรั่งเศส ระดมเข้ามาอย่างหนัก ทหารไทยซึ่งรักษาการณ์อยู่ถูกกระสุนบาดเจ็บล้มตายมากมาย ประตูชัยพังพินาศ และในวันนั้นเอง กองทัพไทยได้เปิดฉากรบและบุกยึดหัวเมืองสำคัญของ เขมรไว้ได้หลายเมือง จนกระทั่งมีการไกล่เกลี่ยให้สงบศึกพิพาทในที่สุด ในปี พ.ศ.2502 ประตูชัย ได้รับการบูรณะซ่อมแซมใหม่แต่ยังคงรักษารูปเดิมไว้เฉพาะด้านซ้าย เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความกล้าหาญ และการเสียสละของทหารหาญที่ได้พลีชีพเพื่อชาติ ทางด้านขวาเมื่อได้ก่อสร้างเป็นเสมาขนาดใหญ่ หันหน้าออกไปทางประเทศกัมพูชา ทำด้วยหินอ่อนสลักครุฑพ่าห์ไว้ด้านบนด้านล่างใต้ตัวครุฑจารึกคำว่า “ประเทศไทย” บรรทัดถัดลงมาได้ัญเชิญพระราช นิพนธ์สยามานุสติของล้นเกล้ารัชกาลที่ 6 ว่า

“หากสยามยังอยู่ยั้ง	ยืนยง
เราก้เหมือนอยู่คง	ชีพด้วย
หากสยามพินาศลง	ไทยอยู่ได้ฤา
เราก้เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้นสกุลไทย”

(Arancity.com, 2552)

- **ปราสาทเขาน้อยสีชมพู** ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองน้ำใส อาเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปราสาทเขาน้อยสีชมพูได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติใน ปี พ.ศ.2478 พบประติมากรรมรูปนางมเหษีสุรมรรชนีสีกร ซึ่งสูญหายไปแล้ว นอกจากนี้ยังพบจารึกภาษาขอมและสันสกฤต ปรากฏปีศักราช 559 (ตรงกับ ปี พ.ศ.1180) อยู่ในจารึกด้วย แสดงว่าอย่าง

น้อยปราสาทหลังนี้ได้สร้างขึ้นแล้วในช่วงเวลาดังกล่าว จารึกหลักนี้ทางวัดได้เก็บรักษาไว้ในมณฑป

แม้โบราณสถานแห่งนี้จะอยู่ในสภาพปรักหักพัง แต่ยังมีเหลือทับหลังที่สวยงามให้ได้ชมอีกทั้งตัวปราสาทตั้งอยู่บนยอดเขาเดี่ยว สูงราว 130 เมตร จึงมีทิวทัศน์ที่สวยงามให้ชมเป็นของแถม ปราสาทเขาน้อยสี่ชมพูปูอยู่บนเขาต้องเดินขึ้นไป จึงแนะนำให้ไปเที่ยวในช่วงเช้าหรือเย็น อากาศไม่ร้อนมาก (Arancity.com, 2552)

- **พระสยามเทวาธิราชจำลอง** โดยการจำลองจากพระสยามเทวาธิราชของค์จริงที่ประดิษฐานในพระบรมมหาราชวังที่กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองสระแก้ว ประดิษฐานอยู่ในบุษบกยอดปราสาทที่งดงาม ตั้งอยู่ใจกลางอำเภอ หน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ประวัติความเป็นมาในการสร้างนั้น ในช่วง ปี พ.ศ.2518 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหตุการณ์ชายแดนด้านอรัญประเทศ - กัมพูชา ยังไม่สงบ พระครูอุทัยธรรมธาริ (พระอาจารย์เส็ง) วัดป่ามะไฟ จังหวัดปราจีนบุรี ดำริให้จำลองพระสยามเทวาธิราชขึ้น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้คนที่อาศัยอยู่ในย่านนี้ พระสยามเทวาธิราชจำลององค์นี้ เป็นประติมากรรมรูปคล้ายพระอินทร์ทรงเครื่องเหมือนนักรบ ขนาดสูง 1.29 เมตร ทรงช้างเอราวัณสามเศียรซึ่งเป็นพาหนะของพระอินทร์ อยู่ภายในบุษบก ซึ่งมีลักษณะเป็นซุ้มเปิดโล่งทั้งสี่ทิศ เรือนยอดทรงเจดีย์กลมประดับลายกลีบบัว มีบันไดขึ้นทั้งแปดทิศ (Arancity.com, 2552)

7.00 – 20.00 น. ของทุกวัน ในส่วนของการเดินทางมายังตลาดโรงเกลือนั้น สามารถเดินทางมาโดยทางรถยนต์บนทางหมายเลข 33 ผ่านจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี ผ่านวงเวียนหน้าค่ายทหารพรหมโยธี เข้าสู่จังหวัดสระแก้ว โดยใช้เส้นทางถนนถิระวัต หรือสามารถใช้เส้นทางอื่นในการเดินทางมาถึงตลาดโรงเกลือได้ นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารปรับอากาศจากสถานีขนส่งผู้โดยสารหมอชิตใหม่ สถานีขนส่งผู้โดยสารเอกมัย และท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เข้าสู่ตลาดโรงเกลือ นอกจากรถโดยสารปรับอากาศประจำทางแล้วยังมีรถแท็กซี่มีเตอร์จากกรุงเทพมหานครถึงตลาดโรงเกลือในราคาเหมา 1,800 บาท จอดอยู่บริเวณหลังธนาคารกสิกรไทย สาขาตลาดโรงเกลือ ในส่วนของรถไฟนั้นสามารถเดินทางจากสถานีรถไฟหัวลำโพงมายังสถานีรถไฟอัญประเทศ และนักท่องเที่ยวสามารถต่อรถโดยสารเข้าสู่ตลาดโรงเกลือ

ตลาดโรงเกลือในพื้นที่ประมาณ 66 ไร่ นั้นประกอบไปด้วย 5 ตลาดย่อย คือ ตลาดโรงเกลือเก่า ตลาดเดชไทย ตลาดเทศบาล 2 (ตลาดโรงเกลือใหม่) ตลาดเทศบาล 3 (ตลาดโกลเดนเกต) และตลาดเบญจพรรณ มีร้านค้าประมาณ 3,000 ร้าน ลักษณะของร้านค้าภายในตลาดโรงเกลือเป็นอาคารแถวชั้นเดียวมีถนนคั่นกลางไว้สำหรับขนส่งสินค้าและเดินเลือกซื้อสินค้า ภายในตลาดยังมีธนาคารกสิกรไทยสาขาตลาดโรงเกลือไว้บริการทางการเงิน และมีตู้เอทีเอ็มของธนาคารไทยไว้บริการอีกด้วย ในตลาดโรงเกลือจะมีบริการรถเข็นรับจ้างขนส่งสินค้าของชาวกัมพูชา มีบริการให้เช่ารถจักรยานทั้งแบบพ่วง และแบบเดี่ยว รถจักรยานยนต์ และรถกอล์ฟ เพื่อความสะดวกและสามารถเลือกซื้อและชมสินค้าภายในตลาดโรงเกลือได้ทั่วถึง

ส่วนมากผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดโรงเกลือเป็นคนกัมพูชามากกว่าคนไทย สินค้าที่ขายในตลาดโรงเกลือมีทั้งสินค้าใหม่และสินค้ามือสองทั้งสินค้าอุปโภค บริโภค ที่มาจากทุกมุมโลก อาทิ เสื้อผ้า รองเท้า เพชร พลอย เครื่องเงิน ปลาแห้ง ปลาย่าง ถ้วยชาม เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องเคลือบ ผ้าม่าน สินค้าแบรนด์เนมมือหนึ่งและมือสอง จากประเทศในแถบเอเชีย ยุโรป และอเมริกา สินค้าเหล่านี้ผ่านเข้ามาทางท่าเรือแหลมฉบัง และจากทางกัมพูชา มีลูกค้าขาประจำและชาจรแวะเวียนมาซื้อสินค้าในตลาดโรงเกลืออย่างไม่ขาดสาย ในตลาดโรงเกลือราคาขายหน้าร้านของสินค้าใกล้เคียงกับราคาสินค้าในท้องตลาดทั่วไปแต่สามารถต่อรองราคาสินค้าได้ในราคาที่ถูกลงกว่าค่อนข้างมาก

ส่วนด้านอรัญประเทศ – ปอยเปต ในบริเวณใกล้เคียงกับตลาดโรงเกลือเป็นช่องทางส่งออกสินค้าที่สำคัญของประเทศไทยและกัมพูชา บรรยากาศในช่วงเวลาเปิดด่านคึกคัก โดยเฉพาะรถเข็นสินค้าจากกัมพูชาที่เข้ามารับจ้างขนส่งสินค้าในตลาดโรงเกลือ และขนส่งสินค้าจาก

ไทยไปกัมพูชา และจากกัมพูชามายังไทย และบริเวณด่านและตลาดโรงเกลือจะมีเด็ก ๆ ชาว กัมพูชาเดินขอเงินจากนักท่องเที่ยวค่อนข้างมาก อาจจะสร้างความรำคาญให้กับนักท่องเที่ยวได้

ด้านการท่องเที่ยวในตลาดโรงเกลือ นั้น นักท่องเที่ยวสามารถชมสินค้า และเลือกซื้อ สินค้าได้ ในส่วนสถานที่ท่องเที่ยวในบริเวณตลาดโรงเกลือ และฝั่งปอยเปต ประเทศกัมพูชา นักท่องเที่ยวสามารถเดินเท้าท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะสะพานมิตรภาพไทย – กัมพูชา อันเป็น จุดเชื่อมการค้า การท่องเที่ยวของทั้ง 2 ประเทศเข้าด้วยกัน บริเวณชายฝั่งจากฝั่งไทยจะมี สะพานรถไฟข้ามจากฝั่งไทยไปยังกัมพูชาแต่มีประตูกั้นไว้ นักท่องเที่ยวสามารถชมสะพานทั้งสองได้ แต่ต้องทำพิธีการตรวจคนเข้าเมือง ณ จุดผ่านแดนก่อนจึงจะสามารถชมประตูชัย อรัญประเทศและสะพานมิตรภาพได้ เช่นเดียวกันกับการข้ามไปท่องเที่ยวฝั่งปอยเปต ประเทศกัมพูชา นักท่องเที่ยวต้องทำพิธีการตรวจคนเข้าเมืองผ่านแดนด้วย ทางด้านฝั่งปอยเปต นั้นนักท่องเที่ยวสามารถไปชมเมืองชมตลาดปอยเปตซึ่งขายสินค้าเช่นเดียวกับตลาดโรงเกลือ ชมกาสิโนขนาดใหญ่หรือเข้าไปเสี่ยงโชคได้

ในการเดินทางข้ามชายแดนไทย – กัมพูชา นั้น มีหลักปฏิบัติดังนี้

1. คนไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอคลองลึก อำเภออรัญประเทศ อำเภอคลองหาด และอำเภอตาพระยา สามารถขอบัตรผ่านแดน ไปเข้า – เย็นกลับได้ และผู้ถือบัตรผ่านแดนชั่วคราวชาวไทยสามารถเดินทางเข้าราชอาณาจักรกัมพูชาได้ในจังหวัดบันเตียนเมียนเจย และจังหวัดเสียมราฐ แต่ไม่สามารถค้างคืนได้

2. ผู้ถือบัตรผ่านแดนชั่วคราวชาว กัมพูชา สามารถเดินทางเข้าราชอาณาจักรไทยได้ใน จังหวัดสระแก้วและปราจีนบุรี แต่ไม่สามารถค้างคืนได้ สำหรับชาว กัมพูชาที่ถือหนังสือผ่านแดน (Border Pass) สามารถพักค้างคืนที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

3. สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้าไปยังราชอาณาจักร กัมพูชาจะต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนและพาสปอร์ตโดยขอวีซ่าจากสถานทูต ราชอาณาจักรกัมพูชาประเทศไทยเพื่อที่จะเข้าไปท่องเที่ยวแบบไปเข้า – เย็นกลับ

4. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่จะเดินทางเข้าไปในราชอาณาจักรกัมพูชาแบบไปเข้า – เย็น กลับ ในระยะทางไม่เกินเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องแสดงหนังสือเดินทาง (Passport)

นักท่องเที่ยวที่ข้ามไปฝั่งปอยเปตส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเข้า – เย็นกลับ เพื่อเดินทางไปยังกาสิโน กาสิโนในฝั่งปอยเปตนั้นมีทั้งรูปแบบออนไลน์ และเข้าไปเสี่ยง โชคในกาสิโน เมื่อข้ามฝั่งไปเสี่ยงโชคยังปอยเปตแล้วจะมีรถบริการรับส่งนักท่องเที่ยว (นักพนัน) ไปยังกาสิโนต่างๆ ด้านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ เปิดเวลา 7.30 – 20.00 น. ของทุกวัน อีก

ทั้งในบริเวณตลาดโรงเกลือมีบริษัทนำเที่ยวตั้งสำนักงานไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวในการข้ามไปท่องเที่ยวในกัมพูชา และเวียดนาม

อำเภออรัญประเทศมีที่พักและร้านอาหารไว้คอยต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยว และผู้เดินทางจำนวนมาก ที่พักประเภทโรงแรม รีสอร์ท และเกสเฮ้าส์ มีประมาณ 15 แห่ง และร้านอาหารมีจำนวน 15 ร้าน ที่เป็นรู้จักของนักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552)

ในส่วนของที่พักในบริเวณตลาดโรงเกลือนั้น ไม่มีที่พักแบบโรงแรมขนาดใหญ่ แต่จะมีเพียงโฮมสเตย์และโรงแรมอยู่บริเวณรอบนอกตลาด โดยโฮมสเตย์อยู่ 2 ข้างทางระหว่างตัวอำเภออรัญประเทศไปตลาดโรงเกลือ ส่วนโรงแรมนั้นจะอยู่ในตัวอำเภออรัญประเทศซึ่งห่างออกไปจากตลาดโรงเกลือประมาณ 6 กิโลเมตร

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่านแดนยังด่านถาวรพรมแดนบ้าน คลองลึก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยมีจำนวนมากที่สุด โดยใน ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้า - ออก ราชอาณาจักรไทยผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน จาก ปี พ.ศ. 2546 จำนวนนักท่องเที่ยวไทยเดินทางเข้า ราชอาณาจักรเพียง 649,869 คน เพิ่มสูงขึ้นเป็น 1,106,603 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 70.23 และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางออกราชอาณาจักร ณ ด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศก็มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น โดยจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางออกนอกราชอาณาจักรใน ปี พ.ศ. 2546 มีจำนวน 659,874 คน และในปี พ.ศ. 2547 เพิ่มสูงขึ้นเป็น 1,097,220 คน หรือเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 66.28 และแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางออกราชอาณาจักร ณ ด่านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ มีเพิ่มสูงขึ้นทุกปีด้วย (ตารางที่ 4-1)

ตารางที่ 4-1: จำนวนสถิติการเดินทางผ่านแดนเข้า - ออก ณ จุดผ่านแดน
อำเภออรัญประเทศ ปี พ.ศ. 2545 – 2552

ปี พ.ศ.	เดินทางเข้า (คน)	อัตราการเติบโต เดินทางเข้า (ร้อยละ)	เดินทางออก (คน)	อัตราการเติบโต เดินทางออก (ร้อยละ)
2545	453,489	N/A	416,389	N/A
2546	649,869	43.30	659,874	58.48
2547	1,106,603	70.28	1,097,220	66.28
2548	1,107,993	0.13	1,149,896	4.80
2549	1,320,956	19.22	1,316,375	14.48
2550	1,482,219	12.21	1,474,521	12.01
2551	1,595,193	7.62	1,593,489	8.07
2552	1,697,761	6.43	1,721,628	8.04
รวม	9,414,083		9,429,392	

ที่มา: ปรับปรุงจาก สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. 2553.

การเดินทางเข้า – ออก ราชอาณาจักรของนักท่องเที่ยวไทย ณ ด้านตรวจคนเข้าเมือง
อรัญประเทศ มี 2 ประเภท คือ ใช้หนังสือเดินทางไทย และบัตรผ่านแดนไทย โดยใน ปี พ.ศ.
2549 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางผ่านแดนโดยใช้หนังสือเดินทางขาเข้าจำนวน
997,605 คน และใช้หนังสือผ่านแดนขาออกจำนวน 999,517 คน เพิ่มจาก ปี พ.ศ. 2548 จาก
การใช้หนังสือเดินทางไทย เข้าราชอาณาจักร ของนักท่องเที่ยวมีจำนวน 861,917 คน และใช้
หนังสือเดินทางออกปีเดียวกัน จำนวน 862,882 คนและมีจำนวนนักท่องเที่ยวผ่านแดนเพิ่มขึ้น
ทุกปี (ตารางที่ 4-2) ในส่วนของจำนวนชาวกัมพูชาและชาวต่างชาติที่เดินทาง เข้า – ออก ณ จุด
ผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึกก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน (ตารางที่ 4-3)

ตารางที่ 4-2: จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางเข้า – ออก ราชอาณาจักร ณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก ปี พ.ศ. 2545 – 2549 (แยกประเภทการถือหนังสือเดินทางและบัตรผ่านแดน)

จำนวน : คน

ปี พ.ศ.	หนังสือเดินทางไทย		บัตรผ่านแดนไทย	
	เข้า	ออก	เข้า	ออก
2545	274,981	278,744	31,670	43,679
2546	474,632	477,223	41,258	59,690
2547	855,321	858,190	311,751	328,701
2548	861,917	862,882	359,225	372,075
2549	997,605	999,517	310,954	297,625
รวม	3,464,456	3,476,556	1,054,858	1,101,770

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด้านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ. 2552.

ตารางที่ 4-3: จำนวนนักท่องเที่ยวชาวกัมพูชา นักท่องเที่ยวต่างชาติ และยานพาหนะเดินทางเข้า – ออก ราชอาณาจักร ณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก ปี พ.ศ. 2545 – 2549

จำนวน : 100,000 คน, คัน

ปี พ.ศ.	PP. กัมพูชา		BP. กัมพูชา		PP. ต่างชาติ		บัตรผ่านแดนชั่วคราว (กัมพูชา)		พาหนะ	
	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้า	ออก
2545	0.42	0.32	0.66	0.49	1.25	1.34	24.43	24.43	0.33	0.35
2546	0.39	0.32	0.77	0.53	1.41	1.52	30.22	30.22	0.63	0.64
2547	0.55	0.47	1.39	1.21	2.08	2.11	37.61	37.61	0.57	0.58
2548	0.70	0.57	1.80	1.39	2.48	2.52	38.40	38.40	0.57	0.57
2549	0.78	0.69	1.99	1.47	2.48	2.47	35.19	35.19	0.60	0.61
รวม	2.85	2.37	6.61	5.09	9.70	9.96	165.85	165.85	2.70	2.76

***หมายเหตุ PP. หมายถึง หนังสือเดินทาง (Passport) / BP. หมายถึง บัตรผ่านแดน (Border Pass)

ที่มา: ด้านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ. 2552.

4.2.2 ตำบลปอยเปต อำเภอโอวโรรโรว จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชา

ตำบลปอยเปต เป็นที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษโอเนียงของประเทศกัมพูชา และเป็นที่ตั้งจุดผ่านแดนปอยเปต ด้านตรวจคนเข้าเมืองและด่านศุลกากร เป็นตำบลที่มีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นเส้นทางสู่เมืองเสียมเรียบ เมืองหลวงเก่า อันเป็นที่ตั้งของสิ่งมหัศจรรย์ของโลก คือนครวัด - นครธม ซึ่งมีระยะทางจากด่านปอยเปตประมาณ 150 กิโลเมตร สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของปอยเปต อาทิ

- **บ่อนกาสิโน** ได้รับความนิยมมาก โดยเฉพาะรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ปอยเปตมีกาสิโนหลายแห่งหลายขนาด หลายระดับให้ผู้นิยมเสี่ยงโชคเข้าไปเล่น
- **ตลาดปอยเปต** เป็นตลาดสินค้ามือสอง และมีมือหนึ่งในฝั่งปอยเปต มีสินค้าให้เลือกมากมาย นักท่องเที่ยวที่มาจากฝั่งอำเภออรัญประเทศที่ต้องการข้ามเข้าไปซื้อสินค้ายังตลาดปอยเปตนั้น จะต้องเสียค่าธรรมเนียมข้ามแดน 200 บาท โดยต้องนำหนังสือเดินทางฝากเก็บไว้ตรงด่านตรวจคนเข้าเมืองของปอยเปต หรือต้องทำวีซ่าในการผ่านเข้าไปยังตลาด เนื่องจากตลาดปอยเปตไม่ได้ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่ใช้เพียงหนังสือเดินทางเข้าไปได้เท่านั้น

4.3 ข้อมูลพื้นฐานด้านการค้า

4.3.1 อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัดที่มีพรมแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา โดยมีจุดผ่านแดนบ้านคลองลึก - ปอยเปต เชื่อมระหว่าง ตำบลคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กับ ตำบลปอยเปต อำเภอโอวโรรโรว จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศกัมพูชาโดยเปิดเป็นจุดผ่านแดนเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 และมีจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนในพื้นที่ของจังหวัดสระแก้วอีก 3 แห่ง ได้แก่

- **จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านตาพระยา** ตั้งอยู่ตำบลตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ห่างจากด่านศุลกากรอรัญประเทศประมาณ 57 กิโลเมตร อยู่ตรงข้ามบ้านบึงตากวน อำเภอทมิฬพุก จังหวัดบันเตียนเมียนเจย อยู่ในความรับผิดชอบของด่านศุลกากรบึงตากวน ของประเทศกัมพูชา เปิดทำการทุกวันอังคารถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 09.00 - 16.00 น.
- **จุดผ่อนปรนการค้าบ้านหนองปรือ** ตั้งอยู่ตำบลหนองปรือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ห่างจากด่านศุลกากรอรัญประเทศประมาณ 36 กิโลเมตร อยู่ตรง

ข้ามตำบลมาลัย อำเภอมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของด่านศุลกากรพนมมาลัยของประเทศกัมพูชา เปิดทำการวันอังคารถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 09.00 – 16.00 น.

- จุดผ่อนปรนการค้าบ้านเขาดิน ตั้งอยู่ที่ตำบลเขาดิน อำเภอลองหาด จังหวัดสระแก้ว ห่างจากด่านศุลกากรอรัญประเทศประมาณ 58 กิโลเมตร อยู่ตรงข้ามบ้านกิโล 13 อำเภอสำเภาลูน จังหวัดพระตะบอง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของด่านศุลกากรพนมไต่ของประเทศกัมพูชา เปิดทำการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00 – 16.00 น.

โดยจุดผ่อนปรนทั้ง 3 จุด มีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน คือ การตรวจสอบและควบคุมดูแลการนำเข้า – ส่งออกสินค้า การตรวจค้นคนเดินทางเข้า – ออก และจับกุมกรณีพบความผิด

จุดสำคัญของการค้าอำเภอรอรัญประเทศ อยู่ที่การค้าชายแดนเป็นหลัก เพราะเป็นประตูสู่การค้าอินโดจีน มีการขนส่งการเดินทางที่สะดวก มีสะพานมิตรภาพไทย – กัมพูชา เชื่อมเส้นทางทางการค้าการขนส่ง ณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปต ซึ่งชนิดของสินค้าที่ผ่านด่านคลองลึกนั้น สินค้านำเข้าที่ผ่านแดนเข้ามายังประเทศไทยผ่านด่านคลองลึกเข้าสู่ประเทศกัมพูชา โดยการกระจายของสินค้าจากประเทศไทยเข้าสู่ประเทศกัมพูชานั้น จะผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภอรอรัญประเทศ – ปอยเปต – จังหวัดบันเตียเมียนเจย – พระตะบอง – โปธิสสัตว์ – กัมปงชะนัง – กรุงพนมเปญ มีระยะทางประมาณ 400 กว่ากิโลเมตร และเส้นทางที่ 2 ผ่านด่านพรมแดนถาวรบ้านคลองลึก – ปอยเปต – จังหวัดบันเตียเมียนเจย – เสียมเรียบ – กัมปงธม – กรุงพนมเปญ โดยสินค้าที่เข้าสู่กรุงพนมเปญแล้ว ก็จะเป็นศูนย์กลางในการส่งสินค้าเข้าสู่ประเทศเวียดนามต่อไปได้

การค้าชายแดนด้านด่านพรมแดนถาวรบ้านคลองลึก ผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ ในปีงบประมาณ 2547 – 2552 มูลค่าการส่งออกสินค้า มีมูลค่ามากกว่าการนำเข้าทุกปีประเทศไทยได้ดุลการค้าชายแดน ณ ด่านศุลกากรอรัญประเทศถึง 95,2144.44 ล้านบาท โดยมูลค่าการนำเข้าในปีงบประมาณ 2547 – 2552 มีมูลค่ารวม 8,164.03 ล้านบาท หรือมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 11.69 มูลค่านำเข้าในแต่ละปีงบประมาณ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็มีบางช่วงที่ปริมาณการนำเข้าลดลงโดยในปีงบประมาณ 2552 การนำเข้าสินค้าของไทย ณ ด่านพรมแดนถาวรบ้านคลองลึก ลดลงไป ร้อยละ 28.93 เนื่องจากมีปัญหาด้านการเมือง (ตารางที่ 4-4)

ตารางที่ 4-4: มูลค่าสินค้ำนำเห้ำ ผ่านด่านศุลกากรรฐประเทศ ในป้งบประมาณ 2547 – 2552

ป้งบประมาณ	มูลค่าการนำเห้ำ (ล้านบาท)	อัตราการเห็บโต (ร้อยละ)
2547	1,178.35	N/A
2548	828.59	-29.68
2549	1,194.77	44.19
2550	1,306.82	9.38
2551	2,136.81	63.51
2552	1,518.69	-28.93
รวม	8,164.03	อัตราการเห็บโต 11.69

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด่านศุลกากรรฐประเทศ, 2553.

ในส่วนของมูลค่าการส่งออกสินค้ำผ่านแดน ณ ด่านศุลกากรรฐประเทศ ในป้งบประมาณ 2547 – 2552 มีมูลค่ารวม 103,378.47 ล้านบาท หรือมีอัตราการเห็บโตเฉลี่ยร่วมร้อยละ 14.41 มูลค่าส่งออกในแต่ละป้งบประมาณ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่นมูลค่าการนำเห้ำ โดยในป้งบประมาณ 2551 มีมูลค่าการนำเห้ำ เห็บโตสูงถึงร้อยละ 52.24 แต่ก็มีบางช่วงที่ปริมาณการนำเห้ำมีปริมาณลดลงโดยในป้งบประมาณ 2552 การนำเห้ำสินค้ำของไทย ณ ด่านพรมแดนถาวรบ้านคลองลึก ลดลงไปร้อยละ 17.42 เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองเช่นเดียวกัน (ตารางที่ 4-5)

ตารางที่ 4-5: มูลค่าสินค้ำส่งออก ผ่านด่านศุลกากรรฐประเทศ ในป้งบประมาณ 2547 – 2552

ป้งบประมาณ	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
2547	12,160.03	N/A
2548	14,711.86	20.99
2549	11,642.47	13.12
2550	17,161.53	3.12
2551	26,126.46	52.24
2552	21,576.12	-17.42
รวม	103,378.47	อัตราเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 14.41

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด่านศุลกากรรฐประเทศ, 2553.

ในปีงบประมาณ 2551 (ตุลาคม 2550 – กันยายน 2551) และปีงบประมาณ 2552 (ตุลาคม 2551 – กันยายน 2552) สินค้า 10 อันดับ และมูลค่าการนำเข้าสินค้า 10 อันดับ ประกอบไปด้วยสินค้าจำพวกเศษเหล็ก สินค้าเกษตรกรรม โดยสินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงที่สุด 3 อันดับแรก ในปีงบประมาณ 2551 ได้แก่ เศษเหล็ก เศษอลูมิเนียม และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามลำดับ และในปีงบประมาณ 2552 ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพดใช้เลี้ยงสัตว์ และเมล็ดถั่วเหลือง ส่วนเสื้อผ้าเก่าใช้แล้ว ณ ด้านศุลกากรอรัญประเทศ เข้ามาเพื่อจำหน่ายที่ตลาดโรงเกลือเป็นหลัก (ตารางที่ 4-6) ในส่วนของสินค้าส่งออก 10 อันดับ และมูลค่าการส่งออกสินค้า 10 อันดับผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศในปีงบประมาณ 2551 – 2552 ประกอบไปด้วยสินค้าที่ประกอบสำเร็จรูปแล้วโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ สุกกร อาหารสัตว์สำเร็จรูป โดยสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด 3 อันดับแรก ในปีงบประมาณ 2551 ได้แก่ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ และรถยนต์ ตามลำดับ และ 3 อันดับสินค้าส่งออก 3 อันดับแรกในปีงบประมาณ 2552 ได้แก่ สุกกร อาหารสัตว์ และปูนซีเมนต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 4-7)

ตารางที่ 4 - 6: 10 อันดับสินค้านำเข้าและมูลค่าสินค้า ผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ
ในปีงบประมาณ 2551 - 2552

ลำดับ	ปีงบประมาณ 2551		ปีงบประมาณ 2552	
	ชนิดสินค้านำเข้า	มูลค่า (ล้านบาท)	ชนิดสินค้านำเข้า	มูลค่า (ล้านบาท)
1	เศษเหล็ก	598.91	มันสำปะหลัง	361.71
2	เศษอลูมิเนียม	414.48	ข้าวโพดใช้เลี้ยงสัตว์	208.59
3	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	219.48	เมล็ดถั่วเหลือง	186.85
4	เสื้อผ้าเก่าใช้แล้ว	159.44	เศษอลูมิเนียม	134.13
5	เมล็ดถั่วเหลือง	146.30	เศษเหล็ก	120.96
6	เศษทองแดง	141.85	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	95.04
7	เศษกระดาษ	136.95	เศษกระดาษ	69.64
8	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	67.48	เศษทองแดง	61.50
9	มันสำปะหลัง	55.33	เสื้อผ้าเก่าใช้แล้ว	33.79
10	สัตว์น้ำ	38.07	ปุ๋ยเคมี	31.14
11	อื่นๆ	158.53	อื่นๆ	215.34
รวมมูลค่าการนำเข้า		2,136.81	รวม	1,518.69

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด้านศุลกากรอรัญประเทศ, 2553.

มูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศไทย ในปีงบประมาณ 2552 ผ่านด่านถาวรพรมแดนคลองลึกอรัญประเทศมีมูลค่าลดลงจากปีงบประมาณ 2551 จากมูลค่าการนำเข้ารวมปีงบประมาณ 2551 มีมูลค่า 2,136.81 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2552 ลดลงเป็น 2,136.81 ล้านบาท

ตารางที่ 4 - 7: 10 อันดับสินค้าส่งออกและมูลค่าสินค้า ผ่านด่านศุลกากรอรัญประเทศ ในปีงบประมาณ 2551 - 2552

ลำดับ	ปีงบประมาณ 2551		ปีงบประมาณ 2552	
	ชนิดสินค้าส่งออก	มูลค่า (ล้านบาท)	ชนิดสินค้าส่งออก	มูลค่า (ล้านบาท)
1	รถจักรยานยนต์	2,095.29	สุกร	1,384.62
2	เครื่องยนต์	1,675.66	อาหารสัตว์	1,229.71
3	รถยนต์	1,576.78	ปูนซีเมนต์	1,062.93
4	อะไหล่รถจักรยานยนต์	1,314.46	เครื่องยนต์	868.53
5	อาหารสัตว์	1,195.92	รถยนต์	856.04
6	ปูนซีเมนต์	939.95	อะไหล่รถจักรยานยนต์	813.91
7	รถไถ	739.87	ผ้าถัก	798.99
8	ผ้าถัก	633.15	รถจักรยานยนต์	564.71
9	สุกร	529.96	ปุ๋ยเคมี	472.22
10	เสาโทรคมนาคม	456.13	ยางรถยนต์	458.10
11	อื่นๆ	14,969.29	อื่นๆ	13,066.39
รวมมูลค่าการส่งออก		26,126.46	รวมมูลค่าการส่งออก	21,576.15

ที่มา: ปรับปรุงจาก ด่านศุลกากรอรัญประเทศ, 2553.

สินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิต สินค้ามีราคาสูงด้วยมูลค่าการส่งออกสินค้าผ่านด่านพรมแดนถาวรบ้านคลองลึกมีมากกว่ามูลค่านำเข้าสินค้า ซึ่งเป็นการได้เปรียบทางดุลการค้าของไทย เป็นการสร้างเม็ดเงินเข้าสู่ประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่ก็มีบางปีงบประมาณที่ปริมาณการนำเข้าและส่งออกลดลง ดังนั้นการค้าชายแดน ณ ด่านพรมแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจของภูมิภาค และประเทศไทย

3.2 ตำบลปอยเปต อำเภอโอวโจรโรว จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ประเทศ กัมพูชา

การค้าในฝั่งปอยเปต ประเทศกัมพูชานั้น ทำการค้าชายแดนกับประเทศไทย ด้านด้าน
พรมแดนบ้านคลองลึก การส่งออกของสินค้าในด้านนี้มีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสินค้า
มากกว่าการส่งออกสินค้ามายังประเทศไทย จึงทำให้กัมพูชาขาดดุลการค้ากับประเทศไทย ณ
ด้านปอยเปตทุกปี แต่ถึงแม้จะขาดดุลการค้า แต่ก็มีแนวโน้มที่ปริมาณและมูลค่าของการค้าเพิ่ม
สูงขึ้น